

Programma Training gespreksleider Moreel Beraad 2020

HUISWERK vooraf:

- Format: Stappen bij een Socratische dialoog
- Artikel: "Moreel beraad: leren van je eigen mores" L. van Wijk/B. Molewijk in SP 2009.

Op deze eerste dag gaat het om een introductie op Moreel Beraad als geheel, wordt de taal bij MB doorgenomen: waarden, normen, principes, deugden, en: wat is een dilemma?

Als eerste wordt geoefend met de gespreksmethode Socratische Dialoog: accent op feitelijk doorvragen en je oordeel uitstellen. (Nota bene: *Tijden zijn een indicatie !!*)

Dag 1:		Bijzonderheden:
09.00 – 09.30 uur	Aankomst, koffie	
09.30 – 10.00	Uitdelen trainingsmap 1 ^e oefening: Wat zijn jouw waarden?	Kennismaking en voorstelrondje Waarden op flapover
10.00– 10.30	Introductie: wat is moreel beraad? Uitleg: gespreksmethode	trainer socratische dialoog
	koffiepauze	
10.45 – 11.30	2 ^e oefening: "Eend in het ijs", Een mini-beraad als voorbeeld.	Plenair
11.30 – 12.15	3 ^e oefening: feitelijke vragen stellen, en zoeken naar twijfel- /hittemoment	In groepjes van 2 en 3; materiaal: eigen casussen
12.15 – 12.30	Uitwisseling: wat heb je gevonden? Waar liep je tegen op?	Plenair
12.30 – 13.15	LUNCHPAUZE	
13.15 – 14.30 uur	4 ^e oefening: de stappen in een moreel beraad (samen) Plus: de spelregels (gespreksregels) tijdens het MB toelichten	Een voorbeeld van de morgen kiezen Trainer leidt deze keer nog het MB
14.30 – 15.00	Nabespreking van het gehouden MB. Technische vragen	Accent: waar zit nu het morele in? Verskil met intervisie?
15.00 – 15.15	Theepauze	
15.15 – 16.00	5 ^e oefening: korte vorm van MB - En speelse vorm -	Waarden/norm-kaarten "Ga er voor staan".
16.00 – 16.30	Voorbespreking / uitleg huiswerk	cursusmap
16.30 – 17.00	Afspraken maken Oefen-MB's Waar ga je dat doen? Gehoopte start?	Duo's vormen ? Data gaan plannen
17.00	afsluiting	

Huiswerk voor dag 2:

1) Uit het boek "In gesprek blijven over Goede zorg": over de twee methodes die we gebruiken **Hoofdstuk 6**, Socratisch beraad. (plus bijlage c. en d. achterin; let niet teveel op het verschil in stappen hierbij met het stappenplan in mijn cursusmap)

En **Hoofdstuk 5**, De dilemmamethode (plus bijlage b. achterin)

2) Uit de trainingsmap:

a) Voorin, onder **rood**: "Waarom luisteren moeilijk is" (uit Psychologie magazine.)

En lees 'de eend' nog eens door, om een beeld te krijgen van de mogelijke argumenten.

b) **roze**: basismateriaal, pg.1 t/m 17. (*als het je boeit en je hebt tijd: lees dan vooral verder! Voor je gespreksleiderschap moet je het vooral van deze basisstof hebben*)

c) **zwart**: deugdendossier, Artikel: "Alle mensen zijn prutsers" pg. 1-3, en

pg.4-7 "Een ander je vertrouwen schenken is heroïsch"

d) **oranje**: Format "Stappen bij een socratische dialoog", plus meteen daarachter:

"Socratische dialoog met aanwijzingen voor de gespreksleider." Beide goed doornemen !

En format : De dilemma methode.

DAN NOG EEN PRAKTIJK-OPDRACHT !

Kies 10 waarden waarvan je denkt dat die in jouw werk-context een grote rol (moeten!) spelen.

(hulp hierbij nodig? Gebruik de waardenlijst uit de trainingsmap onder Lichtgroen)

Stuur deze 10 in de week voor 16 oktober (maar eerder mag ook) per mail naar mij en alle deelnemers op; ik maak er 1 document van, van alle deelnemers.

Dan nog 2 zaken:

- 1) Zorg dat je elke trainingsdag 2 voorbeelden (casus) bij je hebt, grote en kleine, persoonlijke of thema's/vraagstuk uit jouw werk. Als het niet je persoonlijke dilemma is (bv. iets van het werk, een terugkerend vraagstuk), mag dat ook; maar dan moet je er goed over kunnen vertellen alsof het jouw eigen vraagstuk is.

Voor de oefenberaden hebben we nou eenmaal materiaal nodig. Maar het gaat me ook om de oefening: dat je gaat herkennen wat een casus is, en wat een geschikte casus is.

- 2) Onderzoek de mogelijkheden om binnen jouw werk/instelling/vrienden- en familiekring proefberaden te beleggen, vanaf 7 februari (na dag 2 ben je niet volleerd, maar wel in staat om te oefenen – is mijn ervaring).

En probeer ook al concrete data vast te leggen. Mijn ervaring is dat het echt even duurt voor dit lukt, maar het werkt het best als je die oefenberaden *tijdens de training* hebt en niet pas erna.

Het kan ook aanbeveling verdienen om bij de oefenberaden een collega-cursist mee te nemen – kun je elkaar aanvullen en na afloop feedback geven. Plus dat je hiermee je aantal oefenberaden meteen verdubbelt...

Programma

Dag 2:		Bijzonderheden:
09.00 – 09.30 uur	Aankomst, koffie	
09.30 – 09.45 09.45 – 10.30	Terugblik op/ vragen bij het huiswerk 1 ^e oefening: even opwarmen, korte speelse vorm MB	De 10 waarden ! Moreel beraad vraagkaarten
	koffiepauze	
10.30 – 11.15	2 ^e oefening: feitelijke vragen stellen, en zoeken naar twijfel- /hittemoment Nabespreking: lukt het je oordeel uit te stellen?	Groepjes van 2 en 3 materiaal: eigen casussen Plenair
11.15 – 12.30	3 ^e oefening: 1 casus kiezen, volgende stappen zetten in Socratische dialoog	Plenair Per deelnemer 1 stap leiden
12.30 – 13.15	LUNCHPAUZE	
13.15 – 14.30 uur	4 ^e oefening: afmaken en nabespreken beraad van de morgen	plenair
14.30 – 15.00	Introductie: 2 ^e gespreksmethode Verschillen met Socratische dialoog	Dilemma-methode
15.00 – 15.15	pauze	
15.15 – 16.30	5 ^e oefening: 1 casus van de morgen kiezen; stappen volgen Dilemma-methode.	Plenair; trainer leidt deze keer nog het MB
16.30 – 17.00	Voorbespreking huiswerk Afspraken maken Oefen-MB's	Cursusmap Data plannen
17.00	afsluiting	

huiswerk voor dag 3.

1. Praktijkopdracht: voer een lunch- of koffiegesprek met een collega op je werk, van pakweg een halfuur/3 kwartier. En vraag dan, tegen welke morele dilemma's die collega in het werk aanloopt. (handelingsdilemma!, geen denk-gedoe...)
Vraag door, kijk of je een hittemoment vindt, met een a) en b) kant (nadelen, dan is het een echt dilemma).
En vraag vervolgens, hoe die collega in dit dilemma een goede keus maakt? (let op: h^oe hij/zij kiest, niet w^elke keus; dit laatste mag ook, maar het gaat er even om: hoe kiest een mens in morele kwesties, op grond waarvan?)

Nota bene: het gaat om de oefening en de ervaring op zich. Maar als je deze collega('s, het mag ook een klein groepje zijn) strategisch uitkiest, kan het ook meteen een reclame-momentje worden: "Zou je met je team/collega's een proef-moreel beraad willen doen?"

Theorie:

2. Op dag 3 zullen we vooral aan de slag gaan met de 2^e gespreksmethode: de dilemmamethode.

Lees dus het format daarvan nog eens goed door (map, oranje).

En lees in het boek "in gesprek over goede zorg": hoofdstuk 5, Dilemma-methode.

3. Uit het boek verder: Hoofdstuk 4, "Het zeven fasen model" Menno de Bree en Eite Veening. (ongeacht de gekozen methode: welke bewegingen maak je als gespreksleider in een MB?)
4. Cursusmap: Roze (basismateriaal) – pg.18 t/m 32.
5. Lichtblauw: "De rol van emoties bij morele oordeelsvorming"
Uit: D. Bauduin/ M. Kanne "Tijd voor reflectie – Praktische ethiek in psychiatrie en rehabilitatie."
6. Paars: de praktijkvoorbeelden van moreel beraad.
(Moreel beraad: "Leren van je eigen mores" heb je al gelezen voorafgaand aan dag 1)

Heb je een kans om al een echt moreel beraad te doen binnen je werk: gewoon doen !

Het hoeft nog niet perfect te gaan, jij hebt een eeuwige voorsprong op je groep. En anders buiten het werk: vriendenkring, familie-beraad..., je sportclub...

Nog niet gelukt? Zorg dan dat je vanaf nu afspraken met teams of collega's maakt !

Programma

Dag 3:		Bijzonderheden:
09.00 – 09.30 uur	Aankomst, koffie	
09.30 – 09.45 09.45 – 11.00	Terugblik op/ vragen bij het huiswerk 1 ^e oefening: Moreel beraad, Dilemma-methode	De praktijk-oefening ! Plenair Om de beurt 1 of meer stappen leiden
	koffiepauze	
11.00 – 11.30	2 ^e oefening: vervolg beraad volgens Dilemma-methode; en terugblik	Plenair
11.30 – 12.00	Basisstof map: interventies tijdens een MB - over strategiegesprek en Meta-gesprek	Trainer, uitleg Waarom en hoe?
12.00 – 12.30	Implementatie van MB – hoe pak je dat aan?	"Vrije ruimte"
12.30 – 13.15	LUNCHPAUZE	
13.15 – 15.00 uur	3 ^e oefening: Nieuwe casus kiezen. Groep kiest zelf methode (socratisch of dilemma) – beargumenteer!	Plenair Om de beurt 1 of meer stappen leiden.
15.00 – 15.15	pauze	
15.15 – 16.30	4 ^e oefening: korte methode (15 minuten uitleg, 1 uur uitvoering !)	De Weegschaal-methode Plenair; trainer leidt deze keer nog dit MB
16.30 – 17.00	Voorbespreking huiswerk Afspraken maken Oefen-MB's	Cursusmap Data plannen
17.00	afsluiting	

Huiswerk voor dag 4:

1. Lezen: Uit het boek "Goede zorg" hoofdstuk 14:
"Clientparticipatie in moreel beraad – dialoog als uitdaging en oefenplek".
F. Weidema, L. van Wijk, en B. Molewijk
2. Uit de cursusmap: Donkergroen, "De ontdekking van een goede gesprekshouding – het socratische gesprek als morele ervaring". H. Bolten. (Uit: Kessels/Smit – Ethiek in leerprocessen 1998)
3. Zwart: Deugdendossier – *Kies zelf een deugd, op 18 dec. vertel je daar in 5 minuten iets over*
4. Geel: bekijk alle formats - info / gespreksregels / casusbeschrijving / verslag / evaluatie; en het verschil met intervisie. Die laatste is van belang: die vraag wat het verschil is tussen intervisie en moreel beraad, ga je geheid een keer krijgen.
5. Praktijk-opdracht: Bereid vanuit de info in Geel (plus een Powerpoint die ik je nog ga sturen) een introductie op moreel beraad van maximaal 10 minuten voor.
Situatie: als begin van een moreel beraad met een nieuwe groep.
Accent: ander gesprek, onderzoek, waarden en normen, nieuwsgierigheid, oordeel uitstellen etc. *Ik ga een paar van jullie vragen om dit ter plekke te oefenen.*
NOTA BENE: ik zal een beamer meenemen, voor wie een Powerpoint hierbij wil gebruiken.
Neem dan wel je eigen laptop mee? Of een goede USB-stick? Of stuur 'm tevoren op?

Programma

Dag 4:		Bijzonderheden:
09.00 – 09.30 uur	Aankomst, koffie	
09.30 – 09.45	Terugblik op/ vragen bij het huiswerk	Plenair
09.45 – 10.30	1 ^e oefening: Een introductie op MB presenteren.	Een paar deelnemers presenteren; feedback
10.30 – 11.00	2 ^e oefening: vertel iets in max. 5 minuten over een deugd uit het Deugdendossier	Plenair, allen om beurten
	koffiepauze	
11.15 – 12.30	3 ^e oefening: korte methode "De neutrale toeschouwer". 15 minuten uitleg, oefenen in 1 uur	Trainer, uitleg. Waarom en hoe?
12.30 – 13.15	LUNCHPAUZE	
13.15 – 15.00 uur	4 ^e oefening: Nieuwe casus kiezen. Groep kiest zelf methode (socratisch of dilemma) – beargumenteer!	Plenair Om de beurt 1 of meer stappen leiden.
15.00 – 15.15	pauze	
15.15 – 16.00	5 ^e oefening: Client- en familie participatie. Bespreken van de (on)mogelijkheden	Plenair

16.00 – 17.00	Nabespreken van de door deelnemers in praktijk geleide moreel beraden.	
17.00	afsluiting	

Huiswerk voor dag 5.

1. Uit het boek “In gesprek blijven over goede zorg”: hoofdstuk 11.
H.van Dartel, “Twee zorg-ethische gespreksmethoden”.
En hoofdstuk 15: “Implementatie van moreel beraad in de instelling; dialoog en gedeeld eigenaarschap als strategie.” F. Weidema, H. van Dartel en B. Molewijk.
2. Uit de cursusmap, onder Oranje: bekijk goed het gespreksmodel “Stappenposter Moreel beraad”.
3. Schrijf een reflectie-verslag (1 of 2 A4 hooguit), hoever je nu bent in je gespreksleiderschap, en wat je nog hoopt te leren op de laatste dag. Stuur naar me op !!
4. Tot slot: schrijf voor jezelf in max. 1 A4 een eerste plannetje hoe je nu binnen jouw context met moreel beraad aan de slag denkt te gaan.
  - Waar wil je MB inzetten?
  - Wie kunnen je bondgenoten zijn?
  - Welke randvoorwaarden moeten geregeld? (ook als je het nog niet goed ziet komen, benoem wel wat je dént dat er zou moeten gebeuren)
 Stem af op jouw persoonlijke situatie. Neem dit mee, dan gaan we het bespreken.

Verder: ik hoop dat enkelen onder jullie in de tussentijd hebben kunnen oefenen met MB's in de praktijk. Lukt het op je werk niet? Beleg zelf een groep, met vrienden/kennissen of vakgenoten of wat dan ook.

De gehouden MB's gaan we weer nabespreken.

En dan, zoals gezegd: in de middag gaan jullie “eindexamen” doen:

- 2 uur de tijd om met elkaar een half uur een Mb voor te bereiden, en daarna maximaal 1,5 uur uit te voeren.
- Dat vergt wel, dat er een goede casus ligt (die jullie dus zelf moeten meenemen !)

We besluiten de middag met jullie het certificaat uit te reiken.

Programma

Dag 5:		Bijzonderheden:
09.00 – 09.30 uur	Aankomst, koffie	
09.30 – 09.45	Terugblik op/ vragen bij het huiswerk	Plenair
09.45 – 10.30	1 ^e oefening: Terugblik op door deelnemers geleide beraden in de praktijk	<i>Heb je leervragen? Stuur ze tevoren op.</i>
10.30 – 11.00	2 ^e oefening: Implementatieplan	Bespreek in groepje van 3.
	koffiepauze	

11.15 – 12.00	3 ^e oefening: uitwisseling van de implementatieplannen	plenair tips en tops
12.00 – 12.30	De stappenposter en andere hulpmiddelen voor groepen	trainer
12.30 – 13.15	LUNCHPAUZE	
13.15 – 13.30 13.30 - 14.00	Uitleg bij het Examenberaad 4 ^e oefening: voorbereiding beraad door de groep, zonder trainer. Groep kiest zelf methode (socratisch of dilemma of andere); en bepaalt wie welke stappen leidt.	Trainer Plenair Om de beurt 1 of meer stappen leiden.
14.00 – 15.30	Uitvoering van het beraad	MOET MAX. in 1,5 UUR !
15.30 – 15.45	<i>pauze</i>	
15.45 – 16.15	Nabespreking van het examenberaad	Plenair; tips en tops door allen en trainer
16.15 – 16.30	Korte evaluatie van de training	Er volgt nog een online enquête na afloop.
16.30	Uitreiken van de certificaten	
	<i>Afsluiting met borrel en hapje</i>	

Binnen 2 weken krijg je een uitnodiging toegestuurd voor een online evaluatie van de training.